

Kā pildām saistības nepārvaramas varas apstākļos?

COVID – 19 vīrusa izplatības ierobežošanas pasākumu ietvaros visi saskaramies ar dažādām grūtībām. Grūtībām, kas būtiski ietekmē ikviena ikdienas dzīvi, darbu, saimniecisko darbību un, protams, saistību, kas ikvienā no šīm mūsu darbības sfērām ir jāpilda. Uzdodam jautājumu, vai tas, ka mūsu ikdienas dzīve un saimnieciskā darbība šobrīd nevar tikt turpināta ierastajā ritmā, nav pietiekams pamats saistību atlikšanai vai pat vispār atcelšanai?

VAI NAV IESTĀJUSIES NEPĀRVARAMA VARA?

Nepārvaramas varas apstākļi jāvērtē ne tikai no personas, kam saistības jāpilda, viedokļa. Šajos apstākļos mums jānostājas objektīva vērtētāja pozīcijā un jāsaprot, vai noteiktā darbība, kas jāveic, lai saistību izpildītu, ir objektīvi iespējama spēkā esošo normatīvo aktu ietvaros.

Arī tad, ja kā objektīvs vērtētājs, konstatējam nepārvaramas varas radītu šķērslī saistību izpildīt, pati **saistība tomēr netiek dzēsta**. Nepārvaramas varas laikā vienkārši nesākas vai neturpinās saistību izpildes nokavējums. Izņēmums – ja noslēgtais līgums paredz saistību izbeigšanos kādos konkrētos nepārvaramas varas apstākļos.

OBJEKTĪVAM VĒRTĒTĀJAM BŪTU
JĀATBILD UZ ŠĀDIEM JAUTĀJUMIEM.

KAS RAKSTURO NEPĀRVARAMU VARU?

“Nepārvaramu varu” raksturo četri elementi:

1

tā ir ārpus personas kontroles (nekontrolē ne pati persona, ne arī tās kontrolē esošas personas/apstākļi)

2

to saprātīgi nevarēja paredzēt, proti, saprātīga persona līdzīgos apstākļos nebūtu paredzējusi šķēršļa iestāšanos

3

no tās nevarēja izvairīties vai to pārvarēt (proti, jebkurai personai līdzīgos apstākļos nebūtu citas alternatīvas vai saprātīgi un savlaicīgi risinājumi šķēršļa negatīvās ietekmes novēršanai vai pārvarēšanai)

4

konkrētu saistību izpildi tā padara neiespējamu (svarīgi nošķirt saistību izpildes pilnīgu neiespējamību no saistību izpildes grūtībām)

Vai ārkārtas situāciju, ko izsludinājis MK, varam automātiski uzskatīt par nepārvaramu varu?

Ārkārtējo situāciju, kuru ir izsludinājis Latvijas Ministru kabinets, kā arī citu valstu valdību izsludinātos ārkārtas pasākumus, **nav pamata automātiski uzskatīt par nepārvaramas varas noteikumu** un piemērot to uz visām saistībām un jebkuru līgumu, kas izpildāms vai saistīts ar Latviju (piemēram, piemērojamā likuma, līguma izpildes vai puses atrašanās vietas ziņā).

Kāpēc ikvienas grūtības nevaram automātiski uzskatīt par nepārvaramu varu?

Mēs katrs plānojam savu ikdienas dzīves ritmu, vēl jo vairāk to darām veicot saimniecisko darbību. Plānojot to, saprātīgi vērtējam ne tikai savas iespējas saistības izpildīt, bet arī **ievērojam un prognozējam ekonomiskās attīstības tendences**, tāpat **izvērtējam ar plānoto biznesu saistītos un citus riskus**.

Slēdzot līgumus, pamatojoties uz veikto risku izvērtējumu un saimnieciskās darbības plānošanu, varam tajos noteikt arī apstākļus, kas uzskatāmi par nepārvaramas varas jēdzienu konkrētā līguma izpildē.

Nespējot pašiem vienoties ar sadarbības partneriem, tiesai konkrētajā strīdā būs jāizšķir, vai ir konstatējama nepārvarama vara. Tikai mēs paši varam vienoties vai tiesa izšķirt – ir vai nav nepārvarama vara.

Citu personu un organizāciju izsniegti jebkāda veida dokumenti par nepārvaramas varas iestāšanos, ja vien puses īpaši līgumā nav vienojušās par šādu dokumentu atzīšanu par nepārvaramas varas apliecinājumu, varētu tikt izmantoti tikai kā papildus pierādījumi konkrēto apstākļu noskaidrošanai tiesā.

Vai nepārvarama vara ir jebkurš valsts institūcijas lēmums, kas apgrūtina saistību izpildi?

Lai neradītu pilnīgu nenoteiktību ikdienas dzīvē un saimnieciskajā apritē, **par nepārvaramu varu nav uzskatāms jebkurš valsts institūciju lēmums.**

Katrā situācijā ir jāvērtē, vai valsts institūcijas lēmuma dēļ konkrētā darbība kļūst neiespējama.

Personām (gan fiziskām, gan juridiskām) ir saistības (līgumi) dažādās sfērās. Ja nepārvarama vara padara vienu saistību neizpildāmu, tas automātiski nerada pamatu personai atsaukties uz nepārvaramu varu arī citu saistību ietvaros, kaut arī, iespējams, dēļ šīs nepārvaramās varas citu saistību izpilde ir kļuvusi apgrūtināta.

Ja nepārvarama vara ir šo līgumu izpildei,

tas nenozīmē, ka

nepārvarama vara ir attiecībā uz šo līgumu izpildi, bet iespējams tikai rada līgumu izpildes grūtības.

■ Piemēram, uz nepārvaramu varu varētu atsaukties pasažieru pārvadātājs, kurš vairs nevar veikt pārvadājumus uz Lietuvu, jo valstis ir slēgušas robežu. Šādā situācijā tīri fiziski nav iespējams veikt pārrobežu pasažieru pārvadājumu, un šādas situācijas iestāšanās nevarēja paredzēt, noslēdzot līgumu. Vienlaikus, ja uzņēmumam ir arī citi līgumi – ar darbiniekiem, par degvielas piegādi, kredītlīgums ar banku utt. – **šo līgumu izpildi minētā nepārvaramā vara padara tikai apgrūtinātu**. Proti, nav noteikti ierobežojumi, kas padarītu šo pakalpojumu izpildi vai samaksu par to saņemšanu, automātiski par nelikumīgu vai neiespējamu. Neapšaubāmi, ir radušās objektīvas grūtības šo saistību izpildē, taču nepārvarama vara un grūtības, arī finansiālas grūtības, nav identiski apstākļi, un tiem iestājoties, sekas un risinājumi ir atšķirīgi.

■ Piemēram, naudas plūsmas apstāšanās neapšaubāmi ir **finanšu grūtības, kurām rodoties, nepieciešams savlaicīgi un bez kavēšanās sazināties ar banku** un pārrunāt iespējamās situācijas risinājumus.

Bankas jau ir publiski paziņojušas, ka būs pretimnākošas situācijas risinājumam.

Saistību izpildes atlikšanai ir svarīgi, ka persona ir labticīga un līdz šim ir veikusi visus pasākumus zaudējumu mazināšanai, kā arī ir informējusi otru pusi par situāciju.

Situācijā, kad klients saskaras ar grūtībām, jebkura banka novērtēs klienta izrādītu iniciatīvu dialoga uzsākšanai ar banku.

Tas nepieciešams, lai skaidrāk izprastu un izvērtētu klienta situācijas pamatotību, kā arī konkrētajā brīdī valstī pastāvošo ārkārtas apstākļu tiešo ietekmi uz klienta naudas plūsmu, un attiecīgi arī klienta iespējas pildīt no savstarpēji noslēgtajiem līgumiem izrietošās saistības.